

10 vragen over toelichting onder IFRS

De toelichting is een essentieel onderdeel van een jaarrekening. De toelichting moet enerzijds informatie bevatten over posten in de primaire overzichten. Anderzijds moet aanvullende informatie worden verstrekt die relevant is voor het vereiste inzicht. IFRS stelt hoge eisen aan de toelichting. In dit artikel wordt aan de hand van 10 vragen ingegaan op een aantal belangrijke eisen.

Wat is het doel van de toelichting?

Het doel van de toelichting is afgeleid van het doel van de jaarrekening. Dat doel is informatie verschaffen over de financiële positie, financiële prestaties en kasstromen van een onderneming. Deze informatie is voor gebruikers nuttig voor het nemen van economische beslissingen en het beoordelen van het gevoerde beleid. Om dit doel te bereiken, moet een jaarrekening informatie verschaffen over de volgende componenten van een onderneming:

- activa;
- verplichtingen;
- eigen vermogen;
- baten en lasten, met inbegrip van winsten en verliezen;
- andere vermogensmutaties; en
- kasstromen.

Deze informatie blijkt uit de primaire overzichten. Zonder toelichting zijn de primaire overzichten echter van geringe betekenis. De toelichting moet zorgen voor deze betekenis.

Waar bestaat de toelichting uit?

In de toelichting moet informatie worden opgenomen over posten die in de primaire overzichten zijn vermeld. Daarnaast moet informatie worden gegeven over zaken die niet in aanmerking komen voor opname in de primaire overzichten.

Hoe moet de toelichting worden gestructureerd?

De toelichting moet op systematische wijze worden gepresenteerd. Dat moet resulteren in een jaarrekening die toegankelijk is voor gebruikers ervan.

De toelichting wordt gewoonlijk in de volgende volgorde samengesteld:

- een verklaring van overeenstemming met de IFRS;
- een overzicht van belangrijke gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving;
- ondersteunende informatie voor posten die in de primaire overzichten zijn opgenomen in de volgorde waarin elk overzicht en elke post is opgenomen; en
- overige vermeldingen, waaronder:
 - voorwaardelijke verplichtingen (zie IAS 37) en niet-opgenomen contractuele verbintenissen; en
 - niet-financiële informatieverschaffing, bijvoorbeeld de doelstellingen en het beleid van de onderneming inzake financieel risicobeheer (zie IFRS 7).

Zijn verwijzingen verplicht?

Ja. Voor elke post die is opgenomen in de primaire overzichten moet een verwijzing worden opgenomen naar verwante informatie in de toelichting. Deze verwijzingen helpen een gebruiker om de informatie in de jaarrekening te begrijpen.

Mag de volgorde van de posten worden gewijzigd?

In bepaalde omstandigheden kan het noodzakelijk of wenselijk zijn om de volgorde van bepaalde posten in de toelichting te wijzigen. Zo kan bijvoorbeeld informatie over wijzigingen in de reële waarde in de winst-en-verliesrekening gecombineerd worden met informatie over de vervaldata van financiële instrumenten, ondanks het feit dat de eerstgenoemde informatie verwijst naar de winst-en-verliesrekening en de laatstgenoemde naar de balans. Niettemin wordt voor zover dat praktisch haalbaar is steeds een systematische structuur voor de toelichting gehanteerd.

Waarom is informatie over de gehanteerde waarderingsgrondslagen belangrijk?

De basis waarop de jaarrekening wordt opgesteld, is in belangrijke mate van invloed op de betekenis. Zo kan het wel of niet toepassen van hedge accounting grote invloed hebben op de gepresenteerde resultaten. Een gebruiker van de jaarrekening moet dus kunnen vaststellen of wel of niet hedge accounting is toegepast voor afdekkingstransacties. Ook is het nodig om elke belangrijke grondslag voor financiële verslaggeving te

vermelden die niet specifiek door IFRS-standaarden wordt vereist, maar die in overeenstemming met IAS 8 wordt gekozen en toegepast. Een voorbeeld hiervan is de verwerking van 'business combinations' onder gemeenschappelijke leiding. IFRS 3 'Business combinations' is op dergelijke transacties niet van toepassing. Het management van de onderneming moet op grond van IAS 8 een verwerkingswijze voor de verwerking bepalen. Het toelichten van deze grondslag is van belang voor het inzicht in de cijfers.

Toepassing van materialiteit bij het toelichten van informatie?

Elke materiële categorie van gelijksoortige posten moet afzonderlijk in de primaire overzichten of in de toelichting worden gepresenteerd. Posten van ongelijksoortige aard of functie moeten afzonderlijk worden gepresenteerd, tenzij ze niet van materieel belang zijn. Het weglaten of onjuist weergeven van posten is van materieel belang indien de weglating of onjuiste weergave, afzonderlijk of gezamenlijk, de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen, zou kunnen beïnvloeden. De omvang of aard van de post, of een combinatie van beide, kan de beslissende factor vormen. Als een post op zichzelf niet materieel is, wordt deze samengevoegd met andere posten. Een post die niet voldoende materieel is om afzonderlijk in de primaire overzichten te worden opgenomen, kan niettemin voldoende materieel zijn om afzonderlijk in de toelichting te worden vermeld. De toepassing van het materialiteitsbegrip houdt in dat een specifiek toelichtingsvereiste in een IFRS-standaard of -interpretatie niet nodig is als de informatie van gering belang is.

Waarom moet informatie worden gegeven over de oordelen die het management heeft gevormd bij het toepassen van de verslaggevingsgrondslagen?

Een onderneming moet de oordelen vermelden die het management zich heeft gevormd bij de toepassing van de door de onderneming gehanteerde grondslagen én die het meest significante effect hebben op de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Deze informatie biedt de gebruikers van de jaarrekening de mogelijkheid om de invloed van deze oordelen op de cijfers te analyseren. Voorbeelden van dergelijke oordelen zijn:

- of nagenoeg alle wezenlijke risico's en voordelen van eigendom van financiële en geleasede activa aan andere ondernemingen zijn overgedragen;
- of bepaalde verkopen van goederen in wezen financieringsovereenkomsten zijn en derhalve niet resulteren in opbrengsten; en
- of de economische realiteit van de relatie tussen de onderneming en een 'special purpose entity' (SPE) aangeeft dat de onderneming zeggenschap uitoefent over de SPE.

Bij deze toelichting moet voorkomen worden dat de teksten een hoog 'boiler plate' gehalte krijgen.

De teksten krijgen informatieve waarde als zij ingaan op de specifieke feiten en omstandigheden bij de onderneming.

Waarom moet informatie worden gegeven over schattingsonzekerheid?

Een onderneming moet in de toelichting informatie verschaffen over de belangrijkste veronderstellingen betreffende belangrijke bronnen van schattingsonzekerheden. Het gaat hierbij om schattingsonzekerheid met een aanmerkelijk risico van een materiële aanpassing in het volgende boekjaar. Deze informatie helpt gebruikers van de jaarrekening om inzicht te verkrijgen in belangrijke bronnen van schattingsonzekerheden, en de wijze waarop het management deze heeft geadresseerd. In feite wordt hiermee een extra dimensie toegevoegd in de jaarrekening. Voorbeelden van posten waarbij de schattingsonzekerheid relatief hoog is, zijn:

- het bepalen van de realiseerbare waarde van immateriële en materiële activa;
- het waarderen van financiële activa tegen reële waarde binnen level-3 (geen objectief waarneembare inputs);
- het waarderen van vastgoedbeleggingen tegen reële waarde; en
- het schatten van de omvang van voorzieningen in verband met lopende rechtszaken.

Bij deze toelichting ligt het risico van geringe informatieve waarde op de loer. De teksten krijgen toegevoegde waarde als zij ingaan op de specifieke feiten en omstandigheden bij de onderneming. Op die wijze wordt voorkomen dat de teksten een hoog 'boiler plate' gehalte krijgen.

Wat zijn aandachtsgebieden bij het opstellen van de toelichting?

In het algemeen vragen posten en transacties die qua aard, omvang en bijbehorende risico's grote invloed kunnen hebben op de resultaten, financiële positie en kasstromen bijzondere aandacht in de toelichting. Dit om te voorkomen dat gebruikers van jaarrekeningen onvoldoende inzicht verkrijgen in deze posten en transacties. Onderstaand zijn voorbeelden opgenomen van bijzondere aandachtsgebieden (niet limitatief).

Toelichten van financiële instrumenten (IFRS 7)

IFRS 7 vereist het verstrekken van informatie om inzicht te geven in:

- het belang van financiële instrumenten voor de financiële positie en prestaties van de onderneming; en
- de aard en omvang van uit financiële instrumenten voortvloeiende risico's waaraan de onderneming tijdens de verslagperiode en op de verslagdatum wordt blootgesteld, en de wijze waarop de onderneming deze risico's beheert.

Met name het op een duidelijke wijze verschaffen van inzicht in de uit financiële instrumenten voortvloeiende

risico's vereist aandacht. Deze risico's omvatten, maar zijn niet beperkt tot, kredietrisico, liquiditeitsrisico en marktrisico (waaronder rente- en valutarisico).

Toelichten van bijzondere waardeverminderingen (IAS 36)

Bijzondere waardeverminderingen van activa geven belangrijke informatie over de financiële prestaties en positie van de onderneming. Inherent aan het bepalen van de omvang van een bijzondere waardevermindering zijn de subjectieve inschattingen. Het toelichten van een bijzondere waardevermindering moet de betekenis van een bijzondere waardevermindering verduidelijken. Hiertoe dient de onderneming onder meer de volgende informatie te verschaffen:

- de redenen voor een bijzonder waardeverminderingverlies te vermelden;
- of de realiseerbare waarde van het actief (of de kasstroomgenererende eenheid) de reële waarde minus verkoopkosten is of de bedrijfswaarde;
- een duidelijke toelichting hoe de reële waarde of de bedrijfswaarde is bepaald; en
- de effecten van redelijkerwijs te verwachten wijzigingen in de veronderstellingen voor het berekenen van de realiseerbare waarde (sensitiviteitsanalyse).

Toelichten van voorzieningen en voorwaardelijke verplichtingen (IAS 37)

Voorzieningen zijn verplichtingen waarvan de omvang en/of timing onzeker zijn. De onzekerheid die inherent is aan dergelijke verplichtingen dient in de toelichting uiteengezet te worden. Daarnaast dienen niet verwerkte voorwaardelijke verplichtingen te worden toegelicht, tenzij de kans op uitstroom van middelen te verwaarlozen is.

Voor iedere categorie voorzieningen dient een onderneming een mutatieoverzicht op te nemen (IAS 37.84). Voorts moet voor iedere categorie voorzieningen het volgende worden vermeld (IAS 37.85):

- een korte beschrijving van de aard van de verplichting;
- het verwachte tijdstip waarop enige resulterende uitstroom van middelen zal plaatsvinden;
- een indicatie van de onzekerheden over het bedrag of tijdstip van dergelijke uitstromen;
- indien noodzakelijk voor het verschaffen van adequate informatie, de belangrijkste veronderstellingen met betrekking tot toekomstige gebeurtenissen; en
- het bedrag aan verwachte vergoedingen met vermelding van de opgenomen activa in verband met die verwachte vergoedingen.

In extreem zeldzame gevallen is het mogelijk dat presentatie van een mutatieoverzicht of vermelding van een of meer van de gegevens, de positie van de onderneming in een geschil ernstig schaadt. In die gevallen hoeft de onderneming die informatie niet te verstrekken. Wel wordt dan de algemene aard van het geschil vermeld (IAS 37.92).

Toelichten van overnames (IFRS 3)

Overnames zijn bijzondere gebeurtenissen die uitgebreid moeten worden toegelicht.

Een onderneming moet hierbij primair inzicht verschaffen in de aard en financiële effecten van overnames. Niet alleen overnames die in het boekjaar hebben plaatsgevonden moeten worden toegelicht. Ook overnames die na balansdatum maar vóór de datum waarop de jaarrekening wordt goedgekeurd voor publicatie moeten worden toegelicht.

Voorbeelden van toelichtingsvereisten zijn (niet limitatief):

- de naam en omschrijving van de overgenomen partij;
- de overnamedatum;
- het percentage stemrechten dat is verkregen;
- de primaire reden van de overname en een omschrijving hoe control is verkregen;
- een beschrijving van de factoren die bijgedragen hebben aan een kostprijs die resulteert in de opname van goodwill;
- het bedrag van de opbrengsten en de winst of het verlies van de overgenomen partij die sinds de overnamedatum in de winst-en-verliesrekening van de overnemende partij over de periode zijn opgenomen;
- de opbrengsten en de winst of het verlies van de overgenomen partij over de periode alsof de overnamedatum voor alle bedrijfscombinaties die gedurende de periode tot stand zijn gekomen, het begin van de periode was.

drs. Dingeman Manschot RA

